

Det Sosiale indikatorprogram - SIP

Utvikling og implementering

10.-12. september 2009:

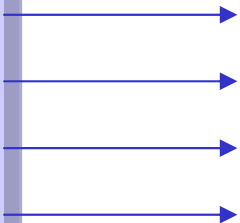
Randi Karlsen og Anne Natrud

**Byrådsavdeling for velferd
og sosiale tjenester**

**Barne- og
familieetaten**
Utføreravdelingen
Barnevernvakten
BOA
Mottak og
konsultasjon
Juridisk avdeling

15 bydeler
Bydel Alna
Bydel Gml-Oslo
Bydel Bjerke
+ 13 bydeler

Hvorfor SIP i Oslo

- Ny finansieringsordning
- Klare føringer på å sette inn tiltak i nærmiljøet
- Konkurransen med de private
- Behov for å legitimere eksistensgrunnlaget vårt

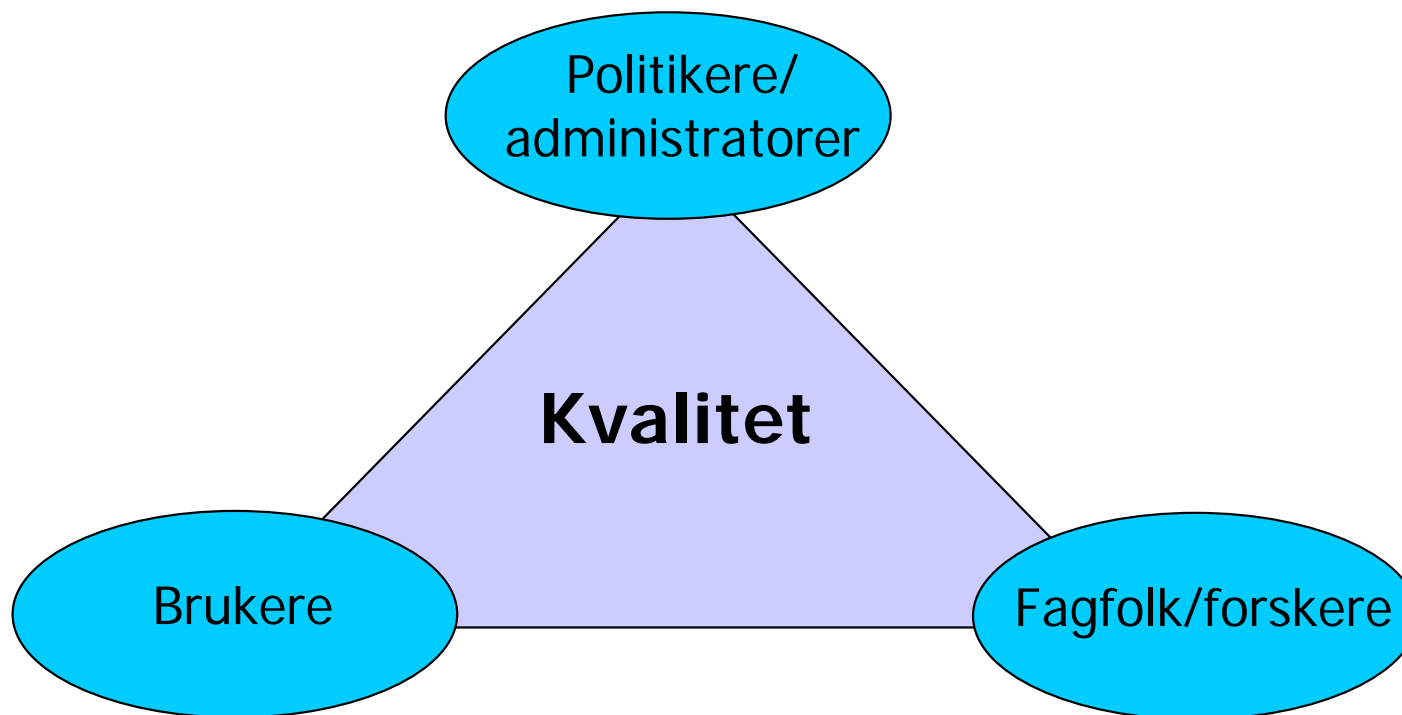
Bakgrunn for SIP

- Et program for dokumentasjon av det sosialpedagogiske arbeidet som gjøres i institusjon, og resultater av dette arbeidet
- Manglende dokumentasjon / kunnskap om kvalitet knyttet til de innsatser og resultater man oppnår fra institusjonsbehandling
- Utspring i kvalitetsafdelingen i Århus Amt, nå Center for kvalitetsudvikling, Region Midtjylland

Grunnlag for kvalitet

En avveining av hensyn hos politikere, brukere og profesjonelle

Dokumentasjon gjennom SIP

- Som kunne gi kunnskap om den virkningsfulle innsatsen som kan medvirke til mer effektivt ressursbruk
- Er relevant ift. å omsettes i praksis og dermed styrke kvaliteten av det daglige sosiale og sosialpedagogiske arbeidet
- Få data som kunne brukes til å dokumentere sammenhenger mellom innsats og resultater

Målsetting

- Å måle og dokumentere *innsats, resultater og virkning* (effekt) av det sosiale og sosialpedagogiskse arbeidet som gjøres i institusjon
- Å medvirke til å *styrke metodeutvikling, kvalitetsutvikling og kvalitetssikring på ungdomsområdet*
- Å styrke arbeidet med å *beskrive, begrunne og dokumentere* det sosiale og sosialpedagogiskse arbeidet

Målsetting

- Å oppfylle et behov for mer *langsiktige evaluerings- og forskningsinitiativer* på det sosiale og miljøterapeutiske området
- Å kunne *sammenligne* innsats, resultater og effekt mellom *forskjellige sosiale og sosialpedagogiske innsatstyper*, og *å sammenligne over tid*

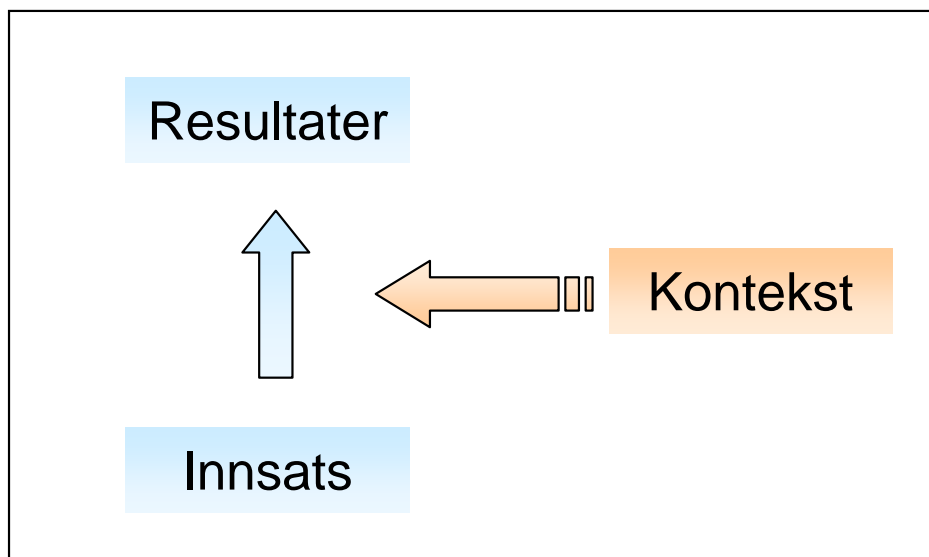
Virkningsevaluering

- SIP baserer seg på virkningsevaluering
- Virkningsevaluering, et alternativ til klassisk evaluering
- I virkningsevalueringen legger man vekt på en forståelse av årsak-virkning-sammenheng, men her legger man vekt på de kontekstuelle betingelser for at en sammenheng gjør seg gjeldende
- Ambisjonen er ikke bare å identifisere virkninger, men å finne ut av *hva som virker for hvem under hvilke betingelser*.

Virkningsevaluering

Basert på prinsippene i *realistisk evaluering/virkningsevaluering*

Hva virker for hvem under hvilke betingelser?

Programteori

- *Virkningsevalueringen* forutsetter at man bygger opp en programteori
- Programteorien består av begrunnede antagelser om, *hvorfor og hvordan en gitt innsats virker.*
- Programteorien er utgangspunkt for utvelgelse av de indikatorer som ligger til grunn for datainnsamlings-instrumentet

Programteori

- Forskning indikerer, at det er generelle institusjonelle forhold, som har betydning for kvalitet og virkning av innsatsen
- Individuelle forhold har betydning for om innsatsen kan utgjøre en positiv utviklingsmulighet for den unge.

Programteori

- Virkningsevalueringen forutsetter at man bygger opp en programteori
- Programteorien består av begrunnede antagelser om, hvorfor og hvordan en gitt innsats virker.
- Programteorien er utgangspunkt for utvelgelse av de indikatorer som ligger til grunn for datainnsamlings-instrumentet
- Forskning indikerer, at det er generelle institusjonelle forhold, som har betydning for kvalitet og virkning av innsatsen
- Individuelle forhold har betydning for om innsatsen kan utgjøre en positiv utviklingsmulighet for den unge.

Programteorien

Barn og unges utvikling i lys av
Sosialisering, Sosial integrasjon, Marginalisering

Sosiologiske /
Sosialpsykologiske
teorier

Utviklings-
psykologiske teorier

Teorier om sosialt
arbeid,
sosialpedagogikk og
behandling i relasjon
til truede barn og
unge

Realisert forskning
om plasserte barn og
unge innsatsen etc

Øvrige teorier for
eksempel
læringsteorier

Programteorien

- Programteorien er operasjonalisert i utvalgte indikatorer som
 - faglig relevante og har betydning for den sosialfaglige innsats kvalitet eller effektivitet i åpne institusjoner
 - at det enten er teoretisk belegg for å ta med indikatoren, eller
 - det er dokumentasjon fra tidligere forsknings- eller evalueringsarbeider
- Indikatorene og spørsmålene er strukturert i tre grupper:
 - Strukturindikatorer
 - Prossindikatorer
 - Resultatindikatorer

Strukturindikatorer

- Institusjonens organisering
 - Normering og fysiske rammer
 - Skole- og verkstedtilbud
 - Regler og struktur i hverdagen
 - Teoretisk og metodisk forankring
 - Kunnskap til rådighet på institusjonen
 - Personalforhold
- Den unges bakgrunn
 - Plasseringshistorie
 - Samarbeid med henvisningskommune
 - Familiebakgrunn
 - Fysiske og psykiske lidelser

Prosessindikatorer

- Indikatorene fokuserer på innsats man kan anta kan bidra til å forbedre den unges sosiale, kulturelle, materielle og personlige handlingsmuligheter
 - Innflytting
 - Allmenne kvalifiserende innsatser (skole, verksted og fritidsaktiviteter)
 - Behandlingsinnsatser
 - Behandlingsintegritet
 - Samspill mellom den unge og personalet
 - Samarbeide med pårørende
 - Utflytting

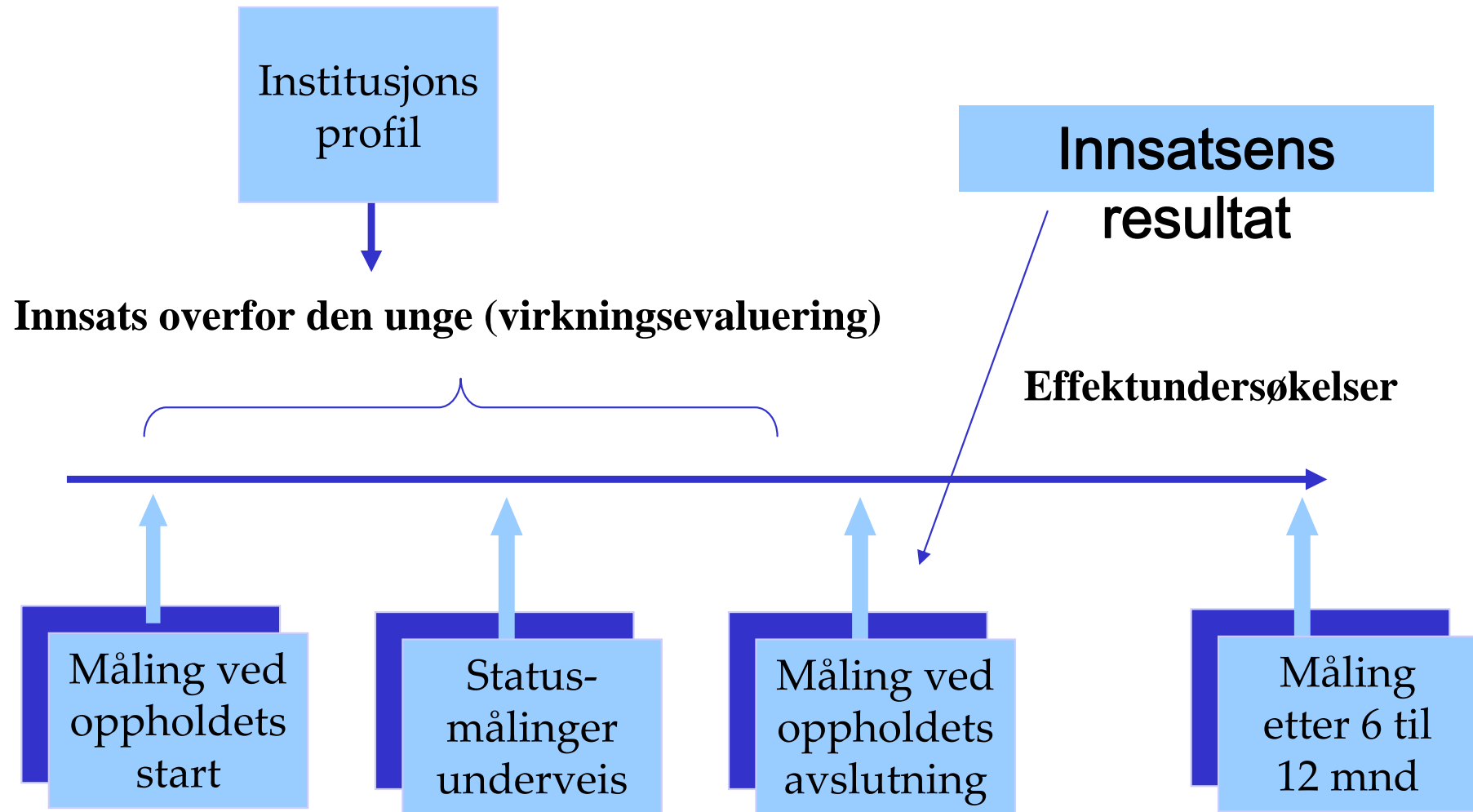

Resultatindikatorer

- Indikatorer som er valgt ut for å belyse hvilke resultater innsatsen overfor de unge har hatt
 - Skolegang og arbeid
 - Praktiske ferdigheter
 - Familierelasjoner
 - Sosiale relasjoner
 - Sosial atferd og psykisk trivsel
 - Misbruk
 - Kriminalitet

Tidspunkt for måling

Implementering av SIP i Oslo

- Kriterier for etablering av SIP-gruppe:
 - ha med personer som i kraft av sin rolle i organisasjonen har ansvar innenfor området fag- og personaladministrasjon
 - engasjerte og sentrale personer i institusjonen som kunne fronte innad i eget senter/institusjon - modeller og motivasjonsbærere
 - representanter fra tjenesteapparatet
 - representanter fagstab

SIP-gruppas mandat og ansvar

SIP-gruppe med mandat:

- sikre forankring og implementering i alle aktuelle ledd i organisasjonen

Ansvarsområder:

- å organisere, koordinere og følge opp implementeringsarbeidet av SIP i Barne- og familieetaten
- sikre at gjennomføring av SIP-programmet ble ens for alle deltagende institusjoner i hele BFE
- sikre at SIP inkludert Audit, ble felles eie ved alle involverte institusjoner

SIP-gruppas ansvar forts.

- sikre at relevant informasjon ble spredt til samtlige institusjoner på samme måte til samme tid
- sikre nært samarbeid mellom programmets ansvarlige sentralt i BFE og deltagende institusjoner
- lære av hverandres suksesser, dele lærdom og kunnskaper om det man fikk til, og sammen løse evt. problemer

Erfaringer med SIP så lang

Erfaringer med organiseringen:

- Mange har fått et eierforhold til SIP inkl. audit
- Mulighet for utveksling av førstehåndserfaring for mange
- Andre medarbeider i institusjonen har fått informasjon av ”sine egne”
- Alle har vært like langt i utviklingsprosessen
- Erfaringer når frem til mange og er raskt tilbake til praksisfeltet igjen
- Alle har hatt mulighet til å bidra i utviklingen av det ”norske” SIP-programmet
- Involvering av institusjonens egne folk har gjort det mulig å bruke institusjonen som utviklingsarena på en smidig måte

Men!!!

Krevende å være i en utviklingsprosess på flere områder:

- Implementeringen av programmet har tatt lang tid og organiseringen har endret seg
 - Koordinatorer på hvert senter med ansvar for SIP
 - Sikrer vedlikehold av kompetanse hos intervjuer
 - Sikrer at intervjuene blir foretatt mest mulig likt
 - Ansvar for at skjemaer blir fylt ut til rett tid
 - Hvem skal registrere hvilke data
 - Hvordan gjennomføre intervjuet
 - hvordan forberede ungdommen til intervjuet
 - Innhenting av samtykke

Men!!! forts.

- Utprøvingen i praksis har medført mange endring i skjemaene underveis
 - Mange utkast til skjemaer er prøvd ut – en utmattende prosess
 - Språk - utvikle en norsk versjon av skjemaene
 - Antall spørsmål
 - Spørsmålenes plassering i skjemaet
 - Nye skjema
 - Færre skjema
 - Utfordring for de som ikke deltar direkte å skjønne at utprøving er en viktig del av en prosess som må til

Men!!! forts.

- Programmet har båret preg av at dette har blitt utviklet ved skrivebordet
 - Ungdommen som ikke vil fylle ut - frafall
 - Saksbehandlere som skifter jobb
 - Mange oppgaver i en travel hverdag
 - Spørsmålene passer ikke helt til ”vår” praksis

Første rapport kommer ved nyttår

Men!!! forts.

- Utfordring å få ”stort nok” datamateriale
 - Få og små institusjoner
 - Gjennomstrømmingen av ungdom er forholdsvis lav
 - Forholdsvis stor frafallsprosent
 - Få inn samtykke
 - Institusjonene har også ungdommer som er utenfor målgruppen til SIP

Hva fremmover

- Tilbakeføring av data fra den kvantitative delen av SIP til institusjonene
 - Langt utviklingsforløp og fortsatt ikke ferdig
 - Omfattende skjemaer, og i hvilken grad er vi i stand til å benytte alle dataene som blir lagret
 - Programmet tenker nytteeffekt langt utover institusjonsnivå
 - Institusjonene trenger å få noe ut av dataene her-og-nå
 - Hvordan kan institusjonene bruke resultater til å skape endring
 - Hvordan videreføre utviklingsområder som avdekkes gjennom datainnsamlingen i opplæringsplaner og behandlingstiltak

Gevinster ved SIP

SIP gir muligheter for:

- få den unge i dialog omkring sin situasjon og sine problemstillinger, og kan i seg selv være et mål
- gjennom skjemaenes systematiske spørsmål kan det avdekkes nye sider av den unges situasjon, og gi ny kunnskap om ungdommen .
- i kombinasjon med ungdommens reaksjoner under selve intervjuet samt oppfølgingen kan det supplere evt. revurdere kunnskapen man har om ungdommen.
- avgjørende, at den evalueringsansvarlige deler sin informasjon med ungdommens særkontakter og det øvrige personalet som har med den unge å gjøre

Gevinster ved SIP forts.

SIP gir muligheter for:

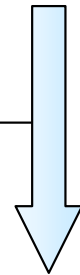
- Bevissthetsskapende prosess for institusjonene
- Utfylling av SIP-skjemaene og bruk av hjelpeverktøyet blir en integrert del av det behandlingsmessige arbeide
- På kort sikt: Kunnskap om de enkelte forløp – løpende evaluering av praksis på hver enkelt institusjon
- På lang sikt: Kunnskap om hva som virker, under hvilket betingelser

Audit

Kvantitativ datainnsamling på bakgrunn av indikatorer
Statistisk analyse

1. Hvilke resultater er oppnådd?
2. Hvilke innsatser er gjennomført?
3. Hvilke vilkår er innsatsen gjennomført under?

1. Kvalitativ fordypelse
2. Faglig fortolkning av resultater og sammenhenger
3. Læring og kvalitetsutvikling

Audits
Kvalifisering, fortolkning og kvalitetsutvikling

Audit

- Det engelske ord audit kan oversettes til revisjon eller høring – å belyse en gitt problemstilling.
- Audit er utbredt i helsevesenet til gjennomgang av pasientforløp. Er i de senere år også blitt anvendt på det sosiale område.
- En metode for hvordan interne eller eksterne fagfolk sammen kan vurderer en konkrete praksis.
- Eksemple på praksis kan være konkrete handlingsplaner, inntaks, klientforløp og hendelser som vurderes i et faglig panel.

Formål

Metoden har som formål:

- å skape formelle faglige rammer omkring en vurdering blandt fagfolk på et konkret tema.
- å vurdere kvaliteten av en konkret aktivitet, et konkret forløp eller vurdere spesifikke metoder og resultater fra praksis
- å vurdere den faglige behandlingskvalitet, og handler ikke om kontroll med den enkelte medarbeider eller den enkelte institusjon
- Å vurdere selve forløpet, og ikke den enkelte fagpersoner i den enkelte sak,

Organisering av audit

Tre former for audit

- Intern audit – mellom kolleger og ledelse. En intern læringsprosess på den enkelte arbeidsplass.
- Ekstern audit – foretas av uavhengige fagpersoner utenfor institusjon, hvis praksis vurderes.
- Fagspesifikk audit eller tverrfaglig audit.

Audit prosessen

Proessen omfatter fire kjerneområder:

- Valg og definisjon av tema/problemstilling man ønsker å foreta en kvalitetsvurdering av
- Fastsettelse av kvalitetsmål i relasjon til den valgte problemstilling, operasjonalisere temaet i målekriterier
- Kvalitetsvurdering på grunnlag av kvalitetsmål
- Feedback og implementering av forbedringer ved behov

Audit prosessen forts.

Kvalitetsvurdering

- Individuell kvalitetsvurdering fra den enkelte deltaker
- Kvalitetsvurdering i audit-gruppen
 - Faglig vurdering foretas i felleskap, hvor hver enkelt medlem av panelet legger frem sin bedømmelse etter en forhåndsdefinert skala
 - Felles drøftelser og refleksjon og bakgrunn dokumentasjonen
 - Oppgaven for panelet er å skape konsensus. Ingen kamp om stemmer, men de velunderbygde faglige argumenter

Audit: erfaringer

- En god og anvendbar metode
- Gode diskusjoner kommer raskt opp
- utfordringer knyttet til tema blir tydelig

